

Vrijgeven van overheidsdata: belemmeringen en maatregelen

Er bestaat in Nederland op dit moment een gebrekkige uitwisseling van geo-informatiebestanden van de overheid naar andere gebruikers. Eén van de oorzaken hiervan is de slechte beschikbaarheid en toegankelijkheid van deze geo-bestanden. Ze zijn vaak niet algemeen bekend, er zijn technologische barrières, de prijs is te hoog, dan wel bij verkrijging van de bestanden worden er beperkingen gesteld aan doorlevering of verwerking in value-added producten en services. Dit scheidt niet alleen een probleem voor de private sector die value-added producten en/of diensten voor commerciële doeleinden wil ontwikkelen, ook de overheid verliest een kans om het rendement van investeringen in opgebouwde databanken te vergroten en daarmee de kenniseconomie te versterken.

Ir. F.M. Welle Donker en
prof. mr. J. de Jong, Onderzoeksinstituut
OTB, Technische Universiteit Delft.

informatie zoals vastgelegd in de Wet Openbaarheid van Bestuur (1991). Ten tweede is er het aspect van intellectueel eigendom, vastgelegd in de Auteurswet (1912) en de Databankenwet (1999). Ten derde is er de verhouding Markt en Overheid. Die wordt deels bepaald door beleid en deels door specifieke wetgeving. Verder kan andere wetgeving zoals de Wet Bescherming Persoonsgegevens²⁾ soms van toepassing zijn. Deze aspecten bepalen in principe de randvoorwaarden voor hergebruik. Vooral uitvoeringsaspecten, zoals licentie-overeenkomsten en afspraken met derden, vormen in de praktijk een belemmering. Naast de juridische belemmeringen zijn er financiële belemmeringen voor het vrij beschikbaar stellen van geodatasets in handen van de overheid. Het aanleggen en bijhouden van geografische bestanden is een kostbare aanleggen. Die kosten zullen op de een of andere manier moeten worden vergoed.

Regelgeving voor hergebruik van overheidsinformatie

De regels met betrekking tot openbaarheid en hergebruik van overheidsinformatie worden in Nederland vooral bepaald door de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob) die in 2006 is aangepast aan de Europese Richtlijn inzake het hergebruik van overheidsinformatie, de zogenaamde Public Sector Information (PSI) Richtlijn. De Wob geldt nagenoeg voor de hele overheid

Op dit moment is er een ontwikkeling gaande waarbij sommige overheidsinstanties hun geodatasets vrij of laagdrempelig beschikbaar stellen; gewezen kan worden op de initiatieven bij de provincies, de waterschappen en Rijkswaterstaat. Een paar zwaluwen maken echter nog geen zomer. In dit artikel zal daarom worden stilgestaan bij de aard van de huidige belemmeringen en de consequenties ervan. Voorts zal een poging worden gedaan oplossingsrichtingen te formuleren¹⁾.

Huidige belemmeringen vrijgeven overheidsgeo-informatie

Eerst maken we een onderscheid tussen de begrippen *openbaarheid*, *beschikbaarheid* en *toegankelijkheid* van informatie. Informatie is openbaar wanneer deze bekend wordt gemaakt aan de maatschappij in het algemeen zoals bijvoorbeeld via www.overheid.nl of de Staatscourant. Beschikbaarheid betekent dat derden niet alleen fysieke toegang hebben tot de informatie maar deze ook onder bepaalde condities mogen gebruiken voor andere doeleinden dan waarvoor deze informatie oorspronkelijk is geproduceerd. Toegankelijkheid houdt in dat er technologische mogelijkheden zijn om met de informatie gerichte vragen te beantwoorden. Met hergebruik wordt in deze bijdrage zowel de beschikbaarheid als toegankelijkheid van (reeds openbare) informatie bedoeld.

Binnen welke wettelijke kaders valt het hergebruik van geo-informatie en wat zijn de juridische barrières voor verstrekking van (overheids)geo-informatie? Ten eerste is er het aspect van openbaarheid en hergebruik van overheids-

1) Dit artikel is een sterk ingekorte versie van F. Welle Donker & J. de Jong, To Free or not to Free ..., Een verkenning van voorwaarden en prijs, in: Y. Pluijmers (ed.), RGI-117 Geodata, van verstreking naar toegang, Proceedings Werkconferentie 13-02-2007, Den Haag, p. 101-126, Bedrijvenplatform Geo-Informatie, www.geo-bedrijven.nl.

2) Alhoewel deze wet en andere wetgeving van wezenlijk belang zijn voor de verstreking van geo-informatie, zullen wij er in dit artikel niet verder op ingaan.

en gaat in principe uit van een strikt openbaarheidsregime: alleen indien zich een in de wet geregelde weigeringsgrond voordoet, kan de openbaarmaking worden geweigerd, en dit laatste wordt niet spoedig aangenomen. Zowel de PSI-Richtlijn als de Wob gaan vervolgens alleen over hergebruik van informatie die reeds openbaar is of wordt gemaakt. Een besluit tot openbaarmaking van informatie op grond van de Wob betekent automatische toestemming tot hergebruik, tenzij aan dat hergebruik een voorbehoud op grond van bescherming van intellectueel eigendom, bijvoorbeeld door een auteursrecht of databankenrecht, wordt verbonden. Informatie kan dus wel openbaar zijn maar hergebruik is afhankelijk van de expliciete toestemming van de rechthebbende. Hoewel de Wob uitgaat van het beginsel dat voor openbaarmaking slechts verstrekingskosten zijn verschuldigd, voorziet de wet erin dat bij hergebruik alle kosten van verzameling, productie, vermenigvuldiging en verspreiding, vermeerderd met een redelijk rendement op investeringen in rekening kunnen worden gebracht. Het totaal aan inkomsten mag deze kosten echter niet overschrijden.

Intellectueel eigendom

Van de verschillende rechten van intellectuele eigendom is die met betrekking tot het databankenrecht voor geodatasets het belangrijkste. De meeste geodatasets vormen in juridische zin immers een databank. De productie van een databank vergt aanzienlijke investeringen, terwijl het heel eenvoudig is de inhoud van een databank of delen daarvan te kopiëren en opnieuw op de markt te brengen. Maar een databank is geen werk dat aan het oorspronkelijkheidsvereiste van het auteursrecht voldoet: dat het werk een eigen karakter heeft waaruit de persoonlijke, creatieve visie van de maker spreekt. Een databank is een verzameling van reeds bestaande gegevens. De producent van een databank kan daarom geen beroep doen op de auteurswet voor bescherming van zijn investering. Om de rechten van producenten van databanken toch te kunnen beschermen, is de Europese Databankenrichtlijn (96/9/EG) in het leven geroepen en in 1999 geïmplementeerd in de Databankenwet. De Databankenwet verleent bescherming aan de manier waarop werken of gege-

Toegankelijkheid van geo-informatie: vergrote topografische kaarten onder glazen vloer in het informatiecentrum Mobilion van Rijkswaterstaat te Utrecht.

vens geordend zijn. Een databank is dus meer dan alleen een verzameling van gegevens; het kan ook gaan om een verzameling van werken zoals een bloemlezing of een catalogus. Het uitsluitende recht van de producent van de databank ontstaat op het moment waarop productie is voltooid, of voor het eerst ter beschikking van het publiek is gesteld en de producent daarop een beroep doet. Het vervalt door verloop van vijftien jaar. Met elke in kwalitatief of kwantitatief opzicht substantiële wijziging van de inhoud van de databank die getuigt van een nieuwe substantiële investering, ontstaat er echter een nieuw recht.

Digitalisering en internet hebben geleid tot een revolutie in de mogelijkheden om informatie te vermenigvuldigen, te verspreiden en openbaar te maken. Digitalisering maakt kopiëren zonder kwaliteitsverlies en tegen zeer lage kosten mogelijk. Voor het intellectueel eigendomsrecht zit hier een spanningsveld. Aan de ene kant neemt de behoefte van de gebruiker van informatie toe en wordt het vanuit een technologisch oogpunt steeds makkelijker voor gebruikers om aan die informatie te komen. Aan de andere kant moet die informatie ook beschermd kunnen worden om de makers te belonen voor hun inspanningen en investeringen. Zonder een redelijke beloning zal er immers geen stimulans zijn om nieuwe producten of diensten te creëren.

De Auteurswet en de Databankenwet geven daarom de producenten handhavingrechten en sanctiemogelijkheden om hun werk te beschermen.

Verstrekkingsvoorwaarden

Op basis van auteursrecht, databankenrecht of andere aan het algemene civiele recht ontleende beschikkingsrechten zijn door overheidsorganisaties verstrekkingsvoorwaarden geformuleerd die bij levering van databestanden van toepassing worden verklaard. In het kader van het project RGI-006 Geoloketten zijn deze verstrekkingsvoorwaarden bestudeerd. Het eerste wat bij al deze voorwaarden opvalt, is de verscheidenheid in de formulering van de voorwaarden, variërend van enkele alinea's tot meerdere pagina's en van simpele taal tot juridische taal. Ook is er een grote diversiteit in de kosten die betaald moeten worden voor verstrekking. Deze kosten variëren van gratis tot honderdduizenden euro's, soms een onderscheid naar soort gebruiker met lagere tarieven voor particulieren en non-profitinstellingen en hogere eisen en tarieven voor commerciële gebruikers. Opvallend is ook dat ondanks de verschillen in uiterlijk, alle verstrekkingsvoorwaarden een hoge mate van gelijkheid bevatten wat de hoofdbepalingen betreft zoals het verlenen van een niet-exclusief gebruikersrecht; de data alleen voor eigen gebruik mogen gebruiken, het verplicht stellen van duidelijke bronvermelding en de uitsluiting van elke aansprakelijkheid voor schade die door de gebruiker geleden wordt bij verstrekking en/of gebruik van gegevens. [Welle Donker, 2006, www.geoloketten.nl].

Markt en Overheid

Eind vorige eeuw kwamen er met toenemende privatisering en verzelfstandiging van overheidstaken steeds meer klachten van ondernemers over oneerlijke concurrentie door overheden en organisaties met een band met de overheid. Daarom werd er in 1995 een werkgroep Markt en Overheid, de zogenaamde Werkgroep-Cohen ingesteld om deze problematiek te onderzoeken en met oplossingen te komen. De beleidslijnen afkomstig van deze werkgroep zijn bij gebrek aan formele regelgeving nog steeds van toepassing voor de levering van databestanden door de overheid.

Samenvattend bepaalt het beleid inzake "Markt en Overheid" dat als overheidsinstellingen in of naast hun taak commerciële activiteiten verrichten, zij zich in eenzelfde concurrentiepositie moeten bevinden als private ondernemingen op die markt. Het gaat dan om het creëren van een gelijk speelveld voor zowel publieke als private partijen. Dit betekent ook dat iedereen onder dezelfde voorwaarden toegang tot basisinformatie moet krijgen, dat overheidsorganen geen speciale fiscale behandeling krijgen, dat er geen subsidie voor marktactiviteiten mag worden uitgekeerd, en dat alle kosten van arbeids-, vermogens- en productiemiddelen van de marktactiviteiten moeten worden verrekend in de prijs.

Het beleid inzake Markt en Overheid is ook neergelegd in de "Aanwijzingen inzake het verrichten van marktactiviteiten door organisaties binnen de rijksdienst" (1998). Deze worden nu nog steeds gehanteerd als regels voor toetreding tot een markt door een rijksdienst en voor het gedrag op de markt. De Aanwijzingen hebben niet de status van formele wetgeving maar kunnen als een vorm van pseudo-wetgeving worden gezien. Deze gelden alleen voor Rijksdiensten

inclusief agentschappen, maar exclusief zelfstandige bestuursorganen, lagere overheden en private organisaties. Door de verplichting tot het in rekening brengen van een marktconforme tegenprestatie, levert paradoxaal genoeg het Markt en Overheidsregime momenteel een belemmering op voor de vrijmaking van overheidsbestanden voor private partijen (zie kader NWB).

Financiële belangen

In Nederland mogen overheden een financiële tegenprestatie vragen voor het verstrekken van gegevens. De nota "Naar optimale beschikbaarheid van overheidsinformatie" [Van Boxtel, 2000] geeft het beleidskader voor het toegankelijkheidsbeleid. In principe mogen alleen de marginale kosten van de verstrekking van overheidsinformatie in rekening worden gebracht. De beleidslijn maakt een uitzondering voor overheden die vallen onder specifieke wetgeving en overheden waar de beleidslijn tot budgettaire problemen zal leiden. Zowel de PSI-Richtlijn als de Wob laten een kostendekkend model toe, dat wil zeggen, overheidsorganen

Nationaal Wegenbestand (NWB)

Het Nationaal Wegenbestand (NWB) is een landsdekkend digitaal geografisch netwerk van de Nederlandse verkeers- en vervoersinfrastructuur (weg, water, rail). Het bestand is voortgekomen uit de behoefte aan één geïntegreerd digitaal wegenbestand (op een schaal van 1:10.000). Het is vanaf de jaren '80 opgebouwd uit de onderdelen Wegen, Vaarwegen en Spoorwegen en wordt volledig bekostigd door Rijkswaterstaat. Het NWB-wegen bevat alle in Nederland voor het verkeer opengestelde wegen die voorzien zijn van een straatnaam of -nummer en in beheer zijn bij het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Het NWB wordt gecomplementeerd op basis van de bestanden van de Topografische Dienst Kadaster. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gebruikt het NWB als het centrale instrument voor alle geografische informatie over weg-, water- en railinfrastructuur binnen het ministerie. Ook wil men bevorderen dat andere overheidsorganisaties dat gaan doen, zodat het NWB binnen de overheid hét digitale standaardnetwerk op het gebied van verkeer en vervoer in Nederland wordt.

Rijkswaterstaat heeft - in het kader van het programma Andere Overheid en de Basisregistraties - na eerdere aankondiging begin dit jaar besloten per 1 januari 2009 het NWB vrij te geven zonder restricties. Tot 1 januari 2009 wordt het NWB openbaar gemaakt zonder recht op hergebruik. De markt heeft in de aanloop naar het besluit daarop verdeeld gereageerd. Aan de ene kant zijn er marktpartijen die het vrijgeven van het NWB toejuichen en het als een kans zien voor het ontwikkelen van nieuwe producten, waaronder navigatiesystemen. Aan de andere kant zijn er de gevestigde bedrijven die het vrijgeven van het NWB als strijdig beschouwen met het Markt en Overheid-beleid (aanrekenen van alle kosten). In hun opvatting is er sprake van een verboden economische activiteit van een overheidsorganisatie, die als marktverstoring voor hun eigen bedrijfsvoering wordt beschouwd, omdat zij vergelijkbare bestanden produceren. De overgangstermijn is bedoeld als een tegemoetkoming aan de belangen van de gevestigde markt.

mogen hun gemaakte kosten inclusief een redelijk rendement op hun investeringen verhalen op afnemers. Dit model wordt op basis van een wettelijke regeling gehanteerd door bijvoorbeeld het Kadaster, dat geheel afhankelijk is van eigen inkomsten. Voor de meeste overheidsorganisaties geldt echter dat geo-informatie wordt ingewonnen en bijgehouden als onderdeel van (andere) wettelijke taken. Aangezien die kosten worden betaald uit de jaarlijkse begroting, zijn die instanties daarvoor niet direct afhankelijk van de inkomsten uit geo-informatie. Voor deze geldt dat zij – behoudens andere regelgeving zoals die inzake Markt en Overheid – hun gegevens tegen verstrekkingkosten zouden kunnen leveren.

Maatregelen om belemmeringen te verzachten

Terughoudend gebruik van beroep op intellectueel eigendom

De overheid werkt al een aantal jaren aan de ontsluiting van overheidsinformatie. Programma's zoals de Elektronische Overheid en de Andere Overheid dragen hier voor een grote mate aan bij. Ook binnen Europa heeft het beschikbaar stellen van overheidsinformatie voor hergebruik een hoge prioriteit (PSI-Richtlijn en INSPIRE). Het is echter niet voldoende dat de informatie openbaar is, de informatie moet ook kunnen worden hergebruikt, dat wil zeggen toegankelijk en beschikbaar zijn voor andere gebruikers. Dit betekent dat overheidsinstanties bij het beschikbaar stellen van databestanden in mindere mate een beroep zouden moeten doen op de rechten van intellectueel eigendom, ook niet om daaraan allerlei bezwarende voorwaarden te stellen. Alleen op deze manier zal het mogelijk zijn een bloeiende industrie van value-added producten en services te laten ontstaan in Nederland.

Onderzocht zou moeten worden in hoeverre het concept van de Creatieve Commons (zie kader) zou kunnen worden gebruikt om de voorwaarden waaronder overheden hun data thans op de markt brengen te stroomlijnen, om zodoende op eenvoudige wijze overheidsdata vrij te geven dan wel laagdrempelig ter beschikking te stellen. Dit zal ook een stap in de goede richting zijn om de consistentie van licentievoorwaarden tussen de verschillende overheidsorganisaties te bevorderen.

Creative Commons

Creative Commons (CC) is in 2001 opgericht in de VS door prof. Lawrence Lessig omdat hij van mening was dat het VS auteursrecht de ontsluiting van wetenschappelijke werken en creatieve werken van (beginnende) auteurs via het internet teveel beperkt. In plaats van de auteursrechtelijke "all rights reserved" benadering werkt CC aan een "some rights reserved" benadering. CC biedt een licentiesysteem aan waardoor werken (via het internet) met behoud van bepaalde auteursrechten laagdrempelig verspreid en voor hergebruik ter beschikking kunnen worden gesteld. Door het gebruik van symbolen voor de verschillende licentievoorwaarden, kan in één oogopslag worden gezien wat wel en wat niet mag. Er zijn nu in bijna 40 landen CC-organisaties opgezet en de Amerikaanse licenties zijn omgezet naar het nationale recht van de betreffende landen. In Nederland is dit in 2004 gedaan door het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam. CC-licenties zijn populair: eind 2006 waren er meer dan 140 miljoen!

Creative Commons Nederland biedt standaardlicenties aan waarmee een licentiegever werken ter beschikking kan stellen aan derden. Naast standaardclausules die voor elke licentie verplicht zijn, zoals verplichte naamsvermelding, bevatten de CC-licenties elk een of meer van de volgende voorwaarden:

- de licentienemer mag een werk wel of niet voor commerciële doeleinden gebruiken;
- er mogen wel of geen bewerkingen worden gemaakt van het werk (afgeleide werken);
- het is wel of niet verplicht om de bewerkingen onder dezelfde licentievoorwaarden aan te bieden aan derden (gelijk delen).

Van de CC-licentievormen bestaan steeds drie versies: een lekenversie van enkele regels in simpel Nederlands met relevante symbolen; een juridische versie van enkele pagina's die bindend is en een computerleesbare versie bestaande uit een XML-vertaling van de licentie die ervoor zorgt dat zoekmachines en dergelijke het werk kunnen identificeren aan de hand van de gebruiksvoorwaarden. Dit bevordert het kunnen vinden van bestanden die geschikt zijn om te gebruiken voor eigen doeleinden.

Overheidsbeleid Markt en Overheid

Stond na het rapport van de Commissie Cohen vooral centraal het creëren van een gelijk speelveld voor publieke en private partijen bij het op de markt brengen van data in de handen van de overheid, tegenwoordig richt de discussie zich vooral op de mogelijkheden tot vrije verstrekking, dan wel het toegankelijk maken van databestanden om daarmee de kenniseconomie binnen Nederland te bevorderen. Deze beleidswijziging – die ook ten grondslag heeft gelegen aan de PSI-Richtlijn – is echter nog niet neergelegd in formele wetgeving of beleidsstukken. Er is voorts onduidelijkheid over de wettelijke status van de hiervoor reeds genoemde "Aanwijzingen". Moeten deze als richtlijnen worden beschouwd of als min of meer formele regelgeving? Bovendien gelden de "Aanwijzingen" alleen voor de rijksoverheid. De lagere overheden vallen niet onder het regiem van Markt en Overheid en de ZBO's zoals het Kadaster vallen onder eigen specifieke wetgeving. Er was in 2005 een nieuw ontwerp-wetsvoorstel opgesteld inzake de verhouding Markt en Overheid. Maar met de komst van het nieuwe kabinet is dit wetsvoorstel weer ingetrokken. Zolang er geen nieuw beleid wordt geformaliseerd zal deze onduidelijkheid blijven bestaan.

Basisregistraties

In kader van de efficiëntere overheid wordt tussen 2007 en 2009 een aantal basisregistraties ingevoerd. De basisregistraties zijn bedoeld om gegevens die intensief worden gebruikt in meerdere beleids-, uitvoerings- en handhavingketens te stroomlijnen. Door de basisgegevens vast te leggen in een stelsel van registraties, ontstaat ordening in deze grote hoeveelheid aan gegevens en neemt de kwaliteit daarvan toe. De overheden moeten verplicht gebruik maken van deze basisregistraties en mogen deze bestanden niet meer zelf aanleggen. Burgers en bedrijven hoeven slechts eenma-

lig hun gegevens aan te bieden. Dit is helemaal in lijn met het principe van eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken. Tot nu toe zijn er tien basisregistraties aangewezen en nog drie beoogde basisregistraties. Het financieringsvraagstuk rond een aantal basisregistraties moet echter nog verder worden opgelost. Er wordt nu wel aan convenanten of projectovereenkomsten gewerkt om het ontwikkeltraject naar een basisregistratie in te vullen.

Het Kadaster wordt verantwoordelijk voor de basisregistraties die gebruik maken van kadastrale registratiegegevens en de TOP10NL en daarvan afgeleide kaarten. De regels voor de informatielevering van het Kadaster zijn daarom aangepast met een beoogde inwerkingtreding van 1 januari 2008. Een van de gevolgen voor de TOP10NL is dat de bijhoudfrequentie vanaf 2008 wordt verhoogd naar eens per twee jaar of hoger. Echter, de tariefstelling van het Kadaster, die is gebaseerd op het profijtbeginsel, zou een barrière op kunnen werpen voor afnemers van data. VROM is daarom aan het nadenken over een nieuw financieringsmodel dat begin 2008 zal worden ingevoerd voor het Kadaster. Het ligt in de verwachting dat de tarieven zullen dalen. Het Kadaster wordt dan waarschijnlijk door het Rijk gecompenseerd voor het verlies van inkomsten.

Hoewel er in alle opzichten hard wordt gewerkt aan het stelsel van basisregistraties valt niet aan de indruk te ontlopen dat een duidelijke en samenhangende visie op de bekostiging van de basisregistraties en de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de gegevens daaruit voor private partijen en personen vooralsnog niet aanwezig is. Dit klemmt te meer waar deze registraties bij wet worden geregeld en waar een visie op deze vraagstukken die strookt met de algemene wens om zoveel mogelijk overheidsdata vrij toegankelijk en beschikbaar te krijgen noodzakelijk is.

Alternatieve financieringsmodellen

Overheidsorganisaties kunnen en mogen vaak niet hun eigen value-added producten maken. Dit is dan ook bij uitstek de taak van de private sector. Echter, een van de redenen dat de private sector weinig gebruik maakt van (overheids)geodata voor het produceren van die value-added diensten en producten zijn de kosten. Bij het kostendekkend model dat door een aantal overheidsorganisaties wordt gehanteerd moet er flink voor data of diensten worden betaald. Als gebruikers die kosten te hoog vinden zal er niet worden geïnvesteerd in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten. Als oplossing zouden alternatieve financieringsmodellen in beschouwing moeten worden genomen [Loenen, 2006]:

- Een mogelijkheid is dat alle overheidsgeodata na een bepaalde periode (bijvoorbeeld vijf jaar) vrij beschikbaar wordt voor hergebruik. Een bezwaar is dat de informatie dan al relatief oud is en daarom zijn actualiteit heeft verloren.
- Een andere mogelijkheid is dat actuele datasets vrij beschikbaar worden gesteld aan bedrijven die value-added producten en diensten willen ontwikkelen. Wanneer een product op de markt wordt gebracht, krijgt de betrokken overheid een percentage van de omzet in de vorm van royalty's. Het voordeel van dit model is dat bedrijven een kans krijgen om winstgevende producten en diensten te ontwikkelen zonder hoge kosten vooraf. In Finland wordt al met dit model geëxperimenteerd.

In beide modellen worden geodatasets beschikbaar gesteld in een testbedomgeving. Een bedrijf wordt in staat gesteld datasets te gebruiken voor het ontwikkelen en testen van value-added producten en diensten. Echter, de huidige licenties maken geen onderscheid tussen gebruik voor interne bedrijfsvoering en gebruik voor het specifiek ontwikkelen van value-added producten en diensten. De PSI-Richtlijn bepaalt ook dat de voorwaarden voor het hergebruik van documenten niet discriminerend mogen zijn voor vergelijkbare categorieën van hergebruik (art. 10). Wil men een alternatief financieringsmodel gebruiken, dan zullen de licentievoorwaarden aangepast moeten worden zonder direct in strijd te zijn met de PSI-Richtlijn. Dat zal enige creativiteit vergen maar het zal zeker de moeite waard zijn om te onderzoeken.

Consequenties van vrijgeven van vrije verstrekking van geo-informatie

Vrijgeven van overheidsgeo-informatie zal vooral nieuwe bedrijven ruimte geven om toegevoegde waarde-producten te ontwikkelen zonder eerst zwaar te moeten investeren in dure bestanden. Op die manier zou de kennisindustrie – ook buiten het geo-veld, zoals de gaming-industrie – worden gestimuleerd. Voor bedrijven die geo-informatie gebruiken voor hun eigen bedrijfsvoering zullen de kosten ook kunnen dalen. Niet alleen de maatschappij zal hiervan profiteren, ook de overheid zal profiteren. Doordat er meer banen worden geschapen en meer producten worden gecreëerd, betekent dit dat er meer belasting in de vorm van vennootschap-, inkomsten- en omzetbelasting zal worden geïnd door de overheid. De potentiële waarde van geo-informatie is moeilijk in te schatten maar bedraagt waarschijnlijk vele miljoenen euro's. ■

Literatuur

- Boxtel, R.H.L.M. van, (2000), Naar optimale beschikbaarheid van overheidsinformatie. *Brief van de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid*, 20 april 2000, Tweede Kamer 1999/2000 26387, nr. 3.
- Loenen, B. van (2006), Developing geographic information infrastruc-

tures: *The role of information policies.*

Proefschrift, Onderzoeksinstituut OTB, Technische Universiteit Delft.

- Loenen, B. van, F. Welle Donker, H. Ploeger & J. Zevenbergen (2006), *Beschikbaar stellen van geo-informatie bij Rijkswaterstaat: Analyse van de (on)mogelijkheden van het op korte termijn vrij beschikbaar stellen van vier geodatasets*, Onderzoeksinstituut OTB, Technische Universiteit Delft.
- Pira International Ltd (2000), *Commercial exploitation of Europe's public sector information - Final report*. Pira International Ltd, University of East Anglia and KnowledgeView Ltd.

Samenvatting

Vrijgeven van overheidsdata: belemmeringen en maatregelen

Op dit moment is er in Nederland een ontwikkeling gaande waarbij sommige overheidsinstanties hun geodatasets vrij of laagdrempelig beschikbaar stellen. Een paar zwaluwen maken echter nog geen zomer. In dit artikel wordt daarom stilgestaan bij de aard van de huidige belemmeringen en de consequenties ervan. Voorts wordt een poging gedaan oplossingsrichtingen te formuleren.

Summary

Releasing government data: impediments and strategies

Currently, some Dutch government organizations are releasing their geographic data sets for a small charge or even for free. These small steps however do not yet herald a general trend. This article discusses the current impediments and its consequences. Furthermore, it aims to formulate a strategy to solve these issues.

Résumé

Libéralisation des données des administrations publiques: limites et mesures

En ce moment on constate au Pays-Bas une évolution où les instances publiques mettent leurs données géographiques à disposition soit gratuitement soit à un prix très bas. Une hirondelle ne fait pas le printemps. Pour cette raison le présent article étudie les limitations actuelles et les conséquences qu'elles génèrent. On essaie de formuler quelques indications de solutions.